

Etika účtovníctva, ekonomická kriminalita a forenzný audit v podnikovej praxi

Accounting ethics, economic crime and forensic audit in the corporate practice

2. Časť: Ekonomická kriminalita a vybrané formy podvodov

Abstrakt

Z celosvetových prieskumov každoročne vyplýva, že straty, ktoré boli firmám spôsobené práve ekonomickou kriminalitou, sú v niektorých prípadoch neúnosné. O tom vypovedá aj fakt, že aj doteraz významné spoločnosti, ktoré boli zasiahnuté hospodárskou kriminalitou, skrachovali. Práve v súvislosti s rozvojom informačných technológií a nových foriem podvodov je odhaľovanie nekalých praktík vo firmách čoraz ťažšie a tiež nákladnejšie. V každom prípade si treba uvedomiť, že preventívne opatrenia sú vždy výhodnejšie, či z hľadiska nákladov alebo z dôvodu zachovania dobrej povesti firmy, ako riešenie problémov, ktoré vznikajú podvodmi. Z tejto skutočnosti vyplýva aj význam preventívnych opatrení, ktorých úlohou je predchádzať vzniku porušení a podvodov vo firmách.

V tejto časti príspevkov uvidíme charakteristiku ekonomickej kriminality, ktorá vzniká z nedodržiavania etiky účtovníctva. Naznačíme niektoré druhy podvodov, ktoré vznikajú pri manipulácii a skresľovaní účtovných informácií a dokladov.

Abstract

The annual worldwide surveys show that the company losses caused by the economic crime are in some cases unbearable. It is stressed by the fact that even hitherto important companies however affected by economic crime went bankrupt. Due to the development of information technology and new kinds of frauds the detection of unfair practices is getting more difficult and expensive. In any case it should be remembered that preventive measures are always more advantageous than frauds caused problems solving either in terms of costs or because of the good company reputation maintenance. This fact shows the importance of preventive measures which are meant to prevent the occurrence of the violations and frauds in the companies. In this section we introduce the characteristic of the economic crime which

originates from the non-observance of accounting ethics. We indicate certain types of frauds arising from the manipulation and distortion of accounting information and documents.

Keywords: economic crime, types of fraud

JEL codes: K42, M41, M42

Úvod

Podľa uskutočnených celosvetových prieskumov môžeme konštatovať, že straty, ktoré účtovným jednotkám spôsobila ekonomická kriminalita, sú často veľmi vysoké. Odhaľovanie podvodov vo firmách sa stáva stále zložitejšie a náročnejšie. To súvisí s rozvojom informačných technológií a nových foriem podvodov. Proti vzniku podvodov je potrebné vypracovať preventívne opatrenia, ktoré sú vždy výhodnejšie, ako riešenie problémov, ktoré podvody spôsobujú. Základnou úlohou preventívnych opatrení je predchádzať vzniku porušení a podvodov v jednotlivých organizáciách.

1. Porušenie zákona a právna zodpovednosť

Podnikateľské subjekty a ľudia, ktorí sú ich súčasťou, sú povinní sa pri výkone svojej profesie či podnikateľskej činnosti správať podľa určitých noriem. Ako sme už spomenuli, veľmi dôležitou súčasťou regulácie správania a konania osôb vykonávajúcich určitú profesiu sú, etika a morálka. V praxi sa stretávame s rôznymi písanými, ale aj nepísanými pravidlami, ktoré ovplyvňujú správanie na základe zažitých zvyklostí. Porušenie morálnych noriem sa väčšinou spája s akýmsi spoločenským postihom, ktorým môže byť v krajnom prípade až vylúčenie zo spoločnosti.

Ak sa zameriame na iný systém noriem, ktorým sú ekonomické subjekty regulované pri svojej činnosti, v prvom rade každého napadne právo. Právo upravuje tzv. právne vzťahy medzi právnymi subjektmi, ktoré v týchto vzťahoch vystupujú ako nositelia subjektívnych práv a povinností. Tieto vzťahy sú založené na určitých právnych skutočnostiach stanovených právnymi normami. Právne skutočnosti sú životné okolnosti, ktorým norma pripisuje vznik, zmenu a zánik právneho vzťahu. Medzi právne skutočnosti podmienené voľným správaním patrí právne rokovanie, konanie a porušovanie. Právne skutočnosti, ktoré nie sú podmienené voľným správaním, teda nie sú závislé na ľudskej vôli, sú právne udalosti a protiprávne stavy.

Protiprávne porušenie zákona je také konanie, ktoré nie je v súlade s niektorým z prameňov práva. Je teda možné povedať, že porušenie je konanie porušujúce právo a súčasne meniace alebo rušiace subjektívne práva a povinnosti. Za protiprávne je možné považovať len také konanie, ktoré vzniká vždy v závislosti od ľudskej vôle, kedy je človek schopný ovládať a rozoznať jeho možné dôsledky. Za porušenie právnej povinnosti vzniká povinnosť znášať následky stanovené právnymi normami v rámci zodpovednostného právneho pomeru. Túto povinnosť považujeme za právnu zodpovednosť a členíme ju na verejnoprávnu a súkromnoprávnu.

Porušenia sa možno dopustiť buď aktívnym uskutočnením protiprávneho konanie alebo zdržaním sa určitého konania. Podľa charakteru konania subjektu je možné členiť porušenie a trestné činy na:

- **komisívne** - vznikajú z aktívnej činnosti človeka, t. j. človek koná inak, než by v danej situácii mal, čím porušuje určitú právnu normu (napr. porušenia zákazu);
- **omisívne** - vznikajú z nečinnosti človeka, ktorý má v danom okamihu povinnosť konať, t. j. trestný čin spáchaný nevykonaním toho, čo sa malo vykonať (napr. porušenie príkazu).

Trestné činy upravuje Trestný zákona č. 300/2005 Z. z. v znení zákona č. 650/2005 Z. z. (ďalej len Trestný zákon) a patria pre spoločnosť medzi porušenia s najvyšším stupňom škodlivosti. Podľa stupňa závažnosti sa ďalej rozlišujú trestné činy na zločiny a prečiny.

Existencia určitého normatívneho systému je spojená s povinnosťou tieto normy dodržiavať. V našich príspevkoch sa postupne zaoberáme problematikou etiky a porušenia v podnikovej praxi, konkrétne predovšetkým z pozície manipulácie účtovných dokumentov a závierok. Z tohto dôvodu je potrebné uviesť nielen právnu zodpovednosť, ktorá vyplýva z neplnenia právnych povinností, ale aj morálnu zodpovednosť, ktorá v podnikovej praxi vzniká osobám aj z výkonu ich funkcií.

Právna zodpovednosť je zvláštna forma právneho vzťahu, v ktorom dochádza na základe porušenia právnej povinnosti k vzniku novej právnej povinnosti. Treba zdôrazniť, že právna zodpovednosť vzniká vždy na základe právnych skutočností, ktorými sú protiprávne porušenia (závislé na vôli) a protiprávny stav (nezávislý na vôli) porušujúce primárnu právnu povinnosť. Právna zodpovednosť môže byť:

- subjektívna právna zodpovednosť (zodpovednosť za zavinenie) - v tomto prípade sa predpokladá, že vzniká porušením právnej povinnosti s existenciou zavinenia;

○ objektívna právna zodpovednosť (zodpovednosť za výsledok) - vzniká za predpokladu neúmyselného porušenia, nositeľom objektívnej právnej zodpovednosti je teda ten, kto tento stav nezavinil.

Právna zodpovednosť plní niekoľko funkcií, ktoré majú zabezpečiť efektívnosť práva:

- reparačná funkcia - týka sa predovšetkým majetkovej právnej zodpovednosti, kedy sa môže uplatňovať vo forme naturálnej reštitúcie, čím sa má zabezpečiť uvedenie do predošlého stavu alebo vo forme reparácie, ktorou by mal byť obnovený ekvivalentný vzťah medzi porušovateľom a poškodeným;
- satisfakčná funkcia - využíva zadosťučinenie ako vhodnú kompenzáciu na odstránenie následkov porušenia právnej povinnosti, môže sa jednať o vhodne použité ospravedlnenie či primeranú finančnú náhradu;
- preventívna funkcia - účelom tejto funkcie právnej zodpovednosti je predchádzať nedodržaniu právnej povinnosti; svojím spôsobom je zahrnutá aj vo všetkých ostatných funkciách právnej zodpovednosti;
- represívna funkcia - za porušenie právnej zodpovednosti vzniká škoda porušovateľovi, jej rozsah závisí od jednotlivých právnych odvetví;
- signalizačná funkcia – využíva sa napr. na získavanie štatistických údajov týkajúcich sa problematiky porušenia právnych povinností.

2. Ekonomická kriminalita, príčiny vzniku, členenie

Trestné činy, ktoré sú označované pojmom ekonomická kriminalita sa objavujú v súčasnej dobe stále častejšie. Na Slovensku sa v posledných dvoch rokoch s týmto druhom kriminality stretlo viac spoločností ako predtým, čo vyplýva z Celosvetového prieskumu ekonomickej kriminality, ktorý pravidelne spracováva spoločnosť PwC (PricewaterhouseCoopers). Z pohľadu trestného práva *ekonomická kriminalita* predstavuje súhrn trestných činov a nezákonných postupov páchaných v organizáciách, na organizáciách alebo prostredníctvom organizácií. Použitie pojmu organizácia poukazuje na skutočnosť, že ekonomická kriminalita nemusí nevyhnutne postihovať iba podnikateľské subjekty, ale aj neziskové organizácie a inštitúcie verejnej správy. Uvedené vymedzenie pritom zahŕňa aj kriminalitu páchanú zamestnancami organizácií.

Dôvodom, prečo sa s ekonomickou kriminalitou stretáva čoraz viac spoločností, je čím ďalej intenzívnejšie využívanie moderných technológií, čo sa prejavuje aj na kvalite prevedenia trestných činov patriacich do kategórie ekonomickej kriminality.

Za ekonomickú kriminalitu sa všeobecne považuje nezákonná hospodárska činnosť, ktorou sa účtovná jednotka snaží majetkovo či inak obohatiť na úkor niekoho iného, avšak za predpokladu, že sa naplní skutková podstata trestného činu, podľa Trestného zákona.

Na Slovensku sa skôr než pojem ekonomickej kriminality využíva pojem hospodárska kriminalita. V medzinárodnom meradle je však známy skôr pojem ekonomickej kriminality a rozumie sa ním ako kriminalita finančná, hospodárska, tak aj legalizácia nezákonných ziskov, tzv. prania špinavých peňazí.

Z obsahového hľadiska **príčiny vzniku ekonomickej kriminality** rozčleňujeme na tieto základné skupiny kriminogénnych faktorov:

- zmena morálky a nepísaných pravidiel správania sa v spoločnosti v ich úzkom vzťahu k podceňovaniu zmeny a vytváraniu zodpovedajúcich právnych inštitútov a právnej regulácie;
- vysoká nezamestnanosť a jej sprievodné prejavy;
- ekonomickej, ničím neodôvodniteľná nerovnosť, premietajúca sa v rastúcej polarizácii.

Predpoklad správneho spôsobu plánovania, používania pravidiel, postupov a kontroly umožňuje organizáciám znížiť riziko závažných podvodov, odhaliť ich včas a tým minimalizovať aj výšku škody.

Členenie ekonomickej kriminality a jej právna úprava. Pri definovaní ekonomickej kriminality treba zohľadniť dva rôzne prístupy. V prvom rade ide predovšetkým o trestné činy, ktorých sa dopúšťa spoločnosť či hospodárska jednotka v súvislosti so svojou podnikateľskou činnosťou. Druhým typom je kriminalita páchaná na úkor podnikateľského subjektu, ktorá môže vychádzať zvnútra spoločnosti, teda môže byť páchaná zamestnancami firmy alebo môže byť podnikateľský subjekt napadnutý zvonku.

Základné členenie **ekonomickej trestných činov** v Slovenskej republike podáva Trestný zákon, ktorý berie do úvahy minimálne dve skupiny trestných činov spĺňajúcich predpoklady pre označenie ako ekonomickej kriminality. Ide o trestné činy hospodárske a trestné činy proti majetku.

Trestné činy, ktoré môžeme svojou povahou zaradiť medzi ekonomickú kriminalitu predstavujú trestné činy proti majetku, ktoré sú vo väčšine prípadov páchané proti

podnikateľskému subjektu. Naopak hospodárske trestné činy častejšie páchajú podniky na úkor ekonomického systému alebo iných podnikateľských subjektov. Teda možno povedať, že konanie, ktoré by naplnilo skutkovú podstatu niektorého z trestných činov patriacich do uvedených skupín, považujeme za ekonomickú kriminalitu. Žiaľ, súčasná trestnoprávna úprava presne nevymedzuje skutkovú podstatu všetkých trestných činov páchaných v súvislosti s podnikateľskou činnosťou, čo by vyžadovalo neustále novelizácie, ktoré by spôsobili ešte viac neprehľadnejšiu právnu úpravu, a aj napriek tomu by existovalo riziko, že všetka trestná činnosť nebude podchytená.

V súčasnosti pojem ekonomická kriminalita často nahrádzame aj pojmom podvod alebo podvodné, či nekalé praktiky. Pôvod pojmu **podvod** ako označenia celej ekonomickej kriminality môžeme nájsť v anglo-americkéj účtovnej a audítorskej terminológii. Medzinárodné audítorské štandardy ISA definujú podvod (fraud) ako „úmyselné konanie jednej alebo viacerých osôb z radov manažmentu, zamestnancov, osôb poverených riadením alebo tretích strán, ktorého súčasťou je použitie klamstva alebo uvedenia do omylu za účelom získania neoprávnenej alebo protiprávnej výhody.“¹

Predpokladom bezproblémového vyhodnocovania hospodárnosti organizácie a správneho používania pravidiel, postupov a kontroly je zníženie rizika závažných podvodov, ich včasné odhalenie a tým aj minimalizácia výšky škôd. Na včasné zabezpečenie nevyhnutného vyšetrovania, prijatie nápravných opatrení a efektívne reagovanie na zistený podvod organizáciám pomáha podrobný program riadenia rizík. Domnievame sa, že proaktívny prístup zameraný na prevenciu a včasnú detekciu je v porovnaní s reaktívnym prístupom určite výhodnejší a vysielá jasnú správu potenciálnym podvodníkom.

Základom **prevencie** je predpoklad limitovania potenciálu vzniku ďalších škôd. V parxi sa nemožno domnievať, že podvodom sa dá úspešne vyhnúť na 100 %, avšak v tomto prípade sa pre prax odporúča:

- eliminovať riziko prijatia podvodníka alebo začatie obchodovania s ním: vykonávanie „background check“ – preverenia minulosti prijímaných zamestnancov a obchodných partnerov;

¹ IAASB. 2009. *International Standard On Auditing 240: The Auditor's Responsibilities Relating To Fraud In An Audit Of Financial Statements*. [online]. 2009. p. 159. [cit. 29.3.2012]. Dostupné na: <<http://www.ifac.org/sites/default/files/downloads/a012-2010-iaasb-handbook-isa-240.pdf>>.

- vytvoriť kontrolný systém proti vzniku príležitostí pre podvod: pokrytie tzv. „sivých zón“ v podniku - oblastí, ktoré nepokrýva kontrolný mechanizmus predovšetkým v podobe vnútroorganizačných smerníc;
- zaviesť a všeobecne prijať podnikovú kultúru, čo znamená, že zrozumiteľne formulované etické zásady a princípy vydávajú jasný signál potenciálnym podvodníkom, že ich konanie bude verejne odmietnuté a v prípade odhalenia ihneď postúpené vyšším autoritám.

Uvedieme podvody a trestné činy, s ktorými sa hospodárske jednotky stretávajú najčastejšie, pretože ich závažnosť pre ekonomiku ako celok znamená nemalé riziko. Podrobnejšie ich budeme charakterizovať v nasledujúcej časti príspevkov.

3. Druhy podvodov a súvisiace trestné činy

Ako sme už vyššie uviedli, ekonomická kriminalita z pohľadu trestného práva predstavuje súhrn trestných činov a nezákonných postupov páchaných v organizáciách, na organizáciách alebo prostredníctvom organizácií. Ekonomická kriminalita nemusí nevyhnutne postihovať iba podnikateľské subjekty, ale aj neziskové organizácie a inštitúcie verejnej správy.

Hospodárenie a ekonomické výsledky jednotlivých organizácií sú dôležité pre štát, investorov, vlastníkov, manažérov, bankové inštitúcie či konkurenciu. Najčastejším využitím kreatívneho účtovníctva je manipulácia s údajmi finančného účtovníctva na pokrytie požiadaviek štátu – hlavne daňových úradov. Firmy sa snažia podhodnocovať výsledok hospodárenia, aby sa odviekla čo možno najnižšia daňová povinnosť. K tomu možno využiť rôzne metódy a postupy. Kreatívne účtovníctvo tvorí hranicu medzi alternatívnymi prístupmi, ktoré umožňuje legislatíva a podvodným finančným výkazníctvom. V praxi praktiky kreatívneho účtovníctva považujeme za nečestné, pretože ide o zámerné, účelové skresľovanie výstupných informácií.

Spoločnosť sa celé stáročia stretáva s podvodmi najrôznejšieho charakteru, ale ich intenzita a náklady sa menia, pretože ako subjekty, ktoré sú terčom týchto podvodov, tak aj podvodníci a ich metódy sa neustále vyvíjajú. Vzhľadom na to, že niektoré podvody veľmi vážne zasiahli do fungovania niektorých významných spoločností a viedli až k ich zániku, predovšetkým v Amerike, vznikol tlak na potrebu ich regulácie. Najznámejším zákonom, ktorý sa zaoberá kriminalitou tzv. bielych golierov, predovšetkým korupciou, je Foreign Corrupt Practices Act (FCPA), ktorého pôsobnosť siaha takmer do celého sveta. Príkladom, aký

závažný dopad podvodov môže byť, je prípad spoločnosti Enron, ktorá v roku 2001, ako vtedy najsilnejší predstaviteľ energetického priemyslu, vyhlásila bankrot. Dôvodom bolo práve dlhodobé nadhodnocovanie účtovníctva s cieľom udržať vysoké ceny akcií Enronu na trhu. Na podvodoch tohto gigantu sa podieľali nielen vrcholoví manažéri a účtovníci, ktorí na základe ich požiadaviek skresľovali účtovné výkazy, ale aj audítori, ktorí ich porušenie tolerovali.

Podľa väčšiny odbornej literatúry sa za podvod alebo tiež podvodné konanie považuje neoprávnené konanie, ktoré za pomoci klamstva umožňuje páchatelovi získať značnú výhodu. Podvodné konania vykazujú v posledných rokoch výrazný vzostup. Príčiny môžeme vidieť v transformujúcej sa ekonomike, resp. v transformácií spoločnosti na demokratické zriadenie. Táto transformácia prináša celý rad problémov v politickej, ekonomickej, sociálnej a ďalších sférach.

Podvodné konanie sa člení na vnútorné a vonkajšie. Vo väčšine prípadov vnútorného podvodného konania je páchatelom zamestnanec alebo manažér firmy. Tí sú vybavení znalosťou vnútorného prostredia, informačných a kontrolných systémov, a tak majú podvodné konanie uľahčené. Zároveň majú v rukách určité kompetencie, ktoré im umožňujú, aby podvod zostal neodhalený. Ekonomická kriminalita prispieva k zhoršeniu finančnej situácie organizácií a strate dôvery podnikateľských partnerov. Najčastejšími typmi ekonomickej kriminality boli v posledných rokoch počítačová kriminalita, korupcia, úplatky a sprenevera majetku.²

V príspevku uvedieme najzávažnejšie formy podvodov, ktoré budeme charakterizovať v ďalšej časti príspevkov. Medzi najzávažnejšie formy podvodov patria:

- sprenevera;
- korupcia a podvody v nákupe;
- insolvenčné a konkurzné podvody;
- vonkajšie a vnútorné a podvody páchané zamestnancami;
- neoprávnené výplaty miezd a odmien;
- konflikt záujmov;
- skresľovanie účtovných údajov;

²KOPRLOVÁ, J.: *Ekonomické a právne aspekty súčasnej hospodárskej kriminality*. In: Dny práva 2008: 2. ročník mezinárodní konference pořádané Právnickou fakultou Masarykovy univerzity: sborník z konference. [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 150-176. [cit. 28.3.2012]. Dostupné na: <<http://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/SBORNIK.pdf>>. ISBN 978-80-210-4733-4.

- falšovanie finančných výkazov.

Záver

Pri podozrení na korupciu v spoločnosti musí forenzný audítor sledovať odlišné stopy naznačujúce jej existenciu ako tie, ktoré sú bežné pre väčšinu ostatných podvodov. Medzi tieto rizikové znaky, príznačné pre korupciu, patrí napr. rozsiahle transakcie, ktoré prebiehajú medzi firmou a konkrétnym dodávateľom, ktoré sú v kompetencii jedného zamestnanca alebo malej skupiny zamestnancov. V takom prípade môže ísť o stret záujmov, kedy je potrebné preveriť osobné vzťahy medzi týmito stranami. Ak by sa jednalo o inú formu korupcie, napr. úplatkárstvo či ekonomické vydieranie, bola by charakteristickým znakom práve zmena životného štýlu alebo by mohlo dôjsť k odhaleniu vzťahu medzi zamestnancom a dodávateľom, čo by naznačovalo práve korupciu.

Je možné konštatovať, že znalosť a pochopenie týchto znakov podvodu je pre výkon profesie forezného audítora nevyhnutnosťou a ich analýza, v prípade ich objavenia, je základným stavebným kameňom účinného odhaľovania podvodov a tiež ich prevencie.

V tomto príspevku sme objasnili podstatu, príčiny vzniku a členenie ekonomickej kriminality a naznačili najznámejšie formy podvodov, ktorým sa budeme venovať v nasledujúcej časti príspevkov.

Použitá literatúra

- [1] BANAS, M. 1999. *Právna, daňová a účtovná previerka firmy s cieľom odhaliť nezákonné aktivity*. In: *Transparentnosť v ekonomike SR II*. Bratislava: CPHR 1999.
- [2] DOWNING, J.: 2010. *Fraud Prevention and Detection* [online]. 2010. p. 7-8. <[http://papers.org/newweb/documents/Presentation FraudPreventionandDetection.pdf](http://papers.org/newweb/documents/Presentation%20FraudPreventionandDetection.pdf)>.
- [3] CHMELÍK, J. – HÁJEK, P. – NEČAS, S. 2005. *Úvod do hospodárskej kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 37-40. ISBN 80-86898-13-X.
- [4] KOPRLOVÁ, J. 2008. *Ekonomické a právne aspekty súčasnej hospodárskej kriminality*. In: *Dny práva 2008: 2. ročník mezinárodní konference pořádané Právnickou fakultou Masarykovy univerzity: sborník z konference*. [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 150-176. [cit. 28.3.2012]. Dostupné na: <<http://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/SBORNIK.pdf>>. ISBN 978-80-210-4733-4.
- [5] KOVANICOVÁ, D. 2005. *Finanční účetnictví*. Světový koncept. 5. aktualizované vydání. Praha. Nakladatelství Polygon, 2005. s. 544. ISBN 80-7273-129-7.
- [6] KRUPOVÁ, L. 2001. *Kreativní účetnictví. Zneužívání účetnictví – možnosti a meze*. Praha. Komora auditoru ČR, 2001.

- [7] LALKA, J. – PAULE, I. 2009. *Prieskum o výskyte podvodov v organizáciách na Slovensku za rok 2009*, [online]. 2009. s. 9. [cit. 4.4.2012]. Dostupné na: <<http://www.tpa-horwath.sk/wp-content/uploads/2011/01/Survey-trh-sprava-v06-final-draft.pdf>>.
- [8] MOLÍN, Jan. *Protiprávní jednání z pohledu profesní odpovědnosti*. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 188 s., ISBN 978-80-7357-600-4
- [9] NASER, KAMAL H. M. 1993. *Creative Financial Accounting – Its Nature and Use*. 1. vydanie. London. Prentice Hall International Limited, 1993. 250 s. ISBN 0-13-061763-6.
- [10] PWC. 2011. *Celosvetový prieskum hospodárskej kriminality 2011*. [online]. 2011. s. 3. [cit. 2.4.2012]. Dostupné na internete: <http://www.pwc.com/sk/sk/forenzne-sluzby/assets/2011-Prieskum-hospodarskej_kriminality_SK.pdf>.
- [11] PWC. 2012. *Vyšetrovacie a forenzne služby* [online]. 2012. [cit. 10.4.2012]. Dostupné na: <<http://www.pwc.com/sk/sk/forenzne-sluzby/index.jhtml>>.
- [12] SINGELTON, Tommie W.; SINGELTON, Aaron J.: *Fraud Auditing and Forensic Accounting*, 4. vydání, John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey 2010, 317 s., ISBN 978-0-470-56413-4
- [13] VYLITA, J. 2006. *Hĺbkový audit nerieši podozrenia: Forenzne vyšetrovanie môže iniciovať trestné konania*. [online]. 2006. [cit. 2.4.2012]. Dostupné na internete: <<http://podnikanie.etrend.sk/podnikanie-firemne-pravo/hlbkovy-audit-neriesi-podozrenia.html>>.
- [14] *Trestný zákona č. 300/2005 Z. z. v znení zákona č. 650/2005 Z. z.*

Informácie o autorovi:

Ing. Zuzana Staríčková, PhD.
Ekonomická univerzita
Národohospodárska fakulta
Katedra financií
Dolnozemska cesta 1/a
PSČ 852 35 Bratislava
email: 4soyza@gmail.com

Zuzana Staríčková
University of Economics,
Faculty of National Economy,
Department of Finance,
Dolnozemska 1/a,
852 35 Bratislava, Slovak Republic,
email: 4soyza@gmail.com